

KR 15/03 Kvalifikasjonskrav for diakoner

Råd, nemnder m.v.	Møtested	Møtedato
Kirkerådet	Oslo	2.-4. mars 2003

Saksbehandler: Øyvind Meling

Saksdokumenter:

Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for diakoner

Protokoll KM sak 6/02

Sak KR 15/03 KVALIFIKASJONSKRAV FOR DIAKONER

Bakgrunn:

Kirkelovens § 24 c tillegger Kirkemøtet å "fastsette kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk". På den bakgrunn vedtok Kirkemøtet i 1996

"Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for diakoner". Denne tjenesteordning er retningsgivende for diakonens oppgaver i menigheten og for hvilken kompetanse som kreves for å godkjennes som diakon.

Dagens kvalifikasjonskrav for diakon lyder slik:

§ 3 Kvalifikasjonskrav

Som diakon kan tilsettes person som har:

1.

a) Minst en 3-årig fagutdanning på høgskolenivå innen helsefag eller sosialfag, eller pedagogisk utdanning av minst 3 års varighet

b) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minst grunnfag

c) Praktisk-diakonal utdanning av minst ett års varighet

eller:

2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og diakonifaglig utdanning av minst 1 års varighet

eller:

3. Fast stilling som diakon i menighet, eller er vigslet som diakon.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis kan tilsettes som diakon.

Det er siden innføring av tjenesteordningen i 1996 gjort en del erfaringer. Som forberedelse til Kirkemøtesak i 2005, der en evaluering av tjenesteordningene skal behandles, er det gjort noen forespørsler om hvilke erfaringer det er med ordningene. For diakoner viser det at det er nok søkere til utdanningene. Likevel er det vanskelig å få nok av de som utdannes til å søke ledige diakonstillinger. Spørreundersøkelse foretatt av Kirkerådet våren 2002 gir få entydige svar på rekrutteringsproblemer. Årsaker som nevnes er uklarhet i stillingens innhold (både arbeidsinnhold og plassering i struktur), få stillinger (ensomhet), lønnsnivå og uregelmessig (uklar) arbeidstid. Det er også stilt spørsmål ved om utdanningen er identitetsskapende nok.

Det er naturlig å arbeide videre med tjenesteordningen frem mot Kirkemøtet 2005. Det ville vært naturlig å behandle også kvalifikasjonskravene i 2005, men Kvalitetsreformen for høyere utdanning har gjort det nødvendig å ta kvalifikasjonskravene nå og ikke sammen med evaluering av tjenesteordningen for øvrig.

Stortinget vedtok 12.06.01 å innføre kvalitetsreformen for høyere utdanning. Ved denne reformen forsvinner de fleste av grader og utdanninger som til nå har vært brukt, blant annet cand.mag.- graden. I stedet innføres det to nye grader, bachelor- og mastergrad. I tillegg vil de fleste doktorgrader erstattes med Ph.D. Bachelorgraden er en tre-årig (for kunstutdanninger vedtok Stortinget at bachelorutdanningen kan være fireårig) utdanning på bestemt faglig nivå. Mastergradtillegget er en toårig påbygging til bachelorgraden. Den er i den såkalte profesjonsmasteren en fordypning av emner fra bachelorgraden mens den erfaringsbaserte ikke har krav om fordypning, men krever to års relevant praksis mellom bachelorgrad og masterstudier. For enkelte utdanninger vil det være en femårig masterutdanning (ikke via bachelor).

I det nye systemet tilsvarer 60 studiepoeng ett års utdanning. Det vil si at en bachelorgrad på tre år inneholder 180 studiepoeng. Mastergraden vil være på 120 studiepoeng i tillegg.

For å følge opp denne reformen, vedtok Kirkemøtet i sak KM 6/02 at en i

"hovedsak legger til grunn at en krever utdanning på masternivå for kateketer, diakoner og kantorer" (sak KM 6/02.1).

Videre vedtok Kirkemøtet at

"en forventer at Kirkerådet utarbeider ordninger for kirkelig godkjenning av grader som kvalifiserer til tjeneste som kateket, diakon og kantor"(sak KM 6/02.2).

Kirkerådet har i den sammenheng hatt møte med de aktuelle utdanningsinstitusjonene for å drøfte hvordan en skal utforme de nye kvalifikasjonskravene. Kirkerådet ønsker også i det videre arbeidet å arbeide tett med utdanningsinstitusjonene for i samarbeid å komme frem til best mulig utdanninger til beste for både kirken og de enkelte studentene. Det har vært enighet om, noe også Kirkemøtet uttalte, at en ikke skal lage kravene så spesifikke som tidligere. En ser for seg at det er flere utdanninger som kan kvalifisere til tjenestene. Det er i det videre arbeidet viktig å holde klart hva som er Kirkerådets rolle og hva som er utdanningsinstitusjonenes rolle. Kirkemøtet kan bestemme elementer som må være til stede i utdanningene for å kvalifisere til diakon, men det er utdanningsinstitusjonenes rett å lage studieprogrammer og ha ansvar for faglig innhold i utdanningene. Kirkerådet vil deretter godkjenne om studieprogrammene ligger innenfor de rammer Kirkerådet har fastlagt.

Komiteen på Kirkemøtet la disse føringer på dette området:

" Generelt er komiteen av den oppfatning at utdanningens nivå bør angis ved gradsbetegnelser, snarere enn ved tid. ...En bør derfor overveie å kombinere gradsbetegnelse med fagspesifikke minimumskrav, krav som i prinsippet vil kunne innfris både innenfor som utenfor den aktuelle graden" (sak KM 6/02 merknad 2).

Saksorientering

Mastergrad kan oppnås på tre måter. En kan ha en helhetlig femårig master. Denne vil brukes på spesielle fagutdanninger. Mer vanlig vil det være med en treårig bachelorgrad med et toårig mastertillegg. Her skal mastertillegget være en fordypning av et fag, emne eller emnegruppe på minimum 80 studiepoeng fra bachelorgraden. Begge disse typer master kalles profesjonsmaster. Den tredje type master er den såkalte erfaringsmasteren. Den har et toårig studieløp i tillegg til bachelor. Her trenger ikke emnene på mastergraden å være fordypning fra bachelorgraden, men det kreves to års relevant yrkeserfaring mellom bachelorgraden og masterstudiene. Det er en utfordring for utdanningsinstitusjonene å få laget gode utdanninger for diakonene.

Det har vært enighet om at det er en styrke for diakontjenesten at diakonene har en fagutdannelse i bunnen for sin utdanning. Det bør i det videre arbeidet

frem mot Kirkemøtet i 2005 drøftes hvilke fagutdanninger som kan være grunnlag for en diakonutdannelse. Kirkerådet ser for seg at alle tre typer master kan anvendes. I tillegg til fagutdanning har diakonene hatt krav om kristendomsfaglig og praktisk-diakonal utdanning.

Det har vært diskutert hvor spesifikt Kirkerådet skal sette kravene til utdanning på de to siste områdene. Noen har ment at Kirkerådet skal legge sine krav på et overordnet området som f. eks 30 studiepoeng innen emneområdet diakoniens teologi. Andre synes det er rimelig at Kirkerådet sier mer om hva disse 30 studiepoengene skal inneholde, f.eks bibelfag, dogmatikk, etikk, diakonihistorie.

Utdanningsinstitusjonene planlegger foreløpig stort sett utdanninger som bygger på den erfaringsbaserte masteren, men det arbeides også med å lage profesjonsbaserte mastergrader. Det er viktig for diakonien og for studentene at det også lages profesjonsbaserte masterprogrammer. Det er kun disse som gir mulighet for opptak til Ph.D, noe som er viktig for videre utvikling av faget.

Dagens kvalifikasjonskrav sier ikke noe om innholdet i utdanningen til diakon. I vurderingene som nå er gjort saammen med utdanningsinstitusjonene er enkelte sider ved utdanningen tatt opp. Disse temaene er også oppe i den utredning som ble gjort i samarbeid med utdanningsinstitusjonene i forberedelsen til KM- behandlingen i 2002. Det er enighet om at det skal være veiledet praksis som del av den praktisk diakonale utdanningen, men det er uenighet om en skal kreve menighetspraksis. Til nå har ikke kirken krevd menighetspraksis for å bli godkjent som diakon. Diakonene har i stor grad også tjeneste i institusjoner og organisasjoner. Det er enighet om at en diakon må kjenne arbeidet i Den norske kirke og ha kunnskap om kirkens liturgi og lovverk.

Dagens kvalifikasjonskrav har kristendoms kunnskap grunnfag eller tilsvarende som et av kravene. Det har blant utdanningsinstitusjonene vært uenighet om hvor detaljert Kirkerådet bør være i spesifiseringen av de nye kravene.

Vurdering

Praktisk diakonal utdanning

Kirkerådet mener at den praktisk diakonale utdanning er viktig for diakonene. I utdanningen ligger det en utfordring for utdanningsinstitusjonene å arbeide videre med de identitetsskapene elementene, og Kirkerådet tror at felles undervisning på aktuelle områder for de forskjellige yrkesgruppene i kirken kan være med å styrke denne.

Veiledet praksis er sentralt i utdanningen for diakoner. Denne er med på å skape identitet gjennom møte med diakoner i tjeneste og ved å prøve ut sine egne ferdigheter og tanker rundt diakonitjenesten i samspill med diakon i tjeneste. Kirkerådet vurderer at en ikke bør kreve praksis i menighet, men god kjennskap til diakonitjenesten i norske menigheter er en forutsetning for utdannede diakoner. Mange av våre diakoner har sin tjeneste i institusjoner og organisasjoner og det har vært tradisjon for å kunne ha sin utdanningspraksis der. Dette bør en fortsatt kunne gjøre. Kirkerådet mener at den veiledede praksisen er så viktig at den bør være på minimum 10 studiepoeng. Veiledningen bør primært være ved diakoner.

Diakonen har i sin tjeneste i menigheten et hovedansvar for "å legge til rette for og fremme medmenneskelig omsorg og fellesskap, særlig rettet mot mennesker i nød" (TO §2). Dette krever at diakonen har kompetanse til å møte mennesker i forskjellige livssituasjoner. Selv om det ikke vil være krav om praksis i menighet, er det viktig at studentene kjenner menigheten som arbeidssted. Gjennom studiet må studentene erverve seg grunnleggende kirkeforståelse/ -kunnskap og nødvendig liturgisk teori og praksis.

Kristendomskunnskap

Kirkerådet mener at det er viktig med grunnutdanning i kristendomskunnskap for den som skal være diakon. Både i forkynnelse og i møte med mennesker som strever med spørsmål om tro og tvil er det nødvendig at diakonen kan møte mennesker med en trygg forankring i hva vår kirke tror. Opplæring i teologiske disipliner som bibelfag, systematikk og diakonihistorie er derfor nødvendig.

Krav til mastergrad

Departementet har gitt "Forskrift om krav til mastergrad". Som utfyllende regler til denne har NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga) blei oppretta av Stortinget i 2002 og starta verksemda frå 01.01.03. NOKUT er eit statleg uavhengig organ som gjennom evaluering, akkreditering og godkjenning av kvalitetssystem, institusjonar og studietilbod, har til føremål å kontrollere og utvikle kvaliteten ved norske høgre utdanningsinstitusjonar) laget "standarder for kriterier og evaluering og akkreditering av høgre utdanning". Det er foreløpig et høringsutkast. Her stilles det krav om at det i mastergradsutdanningen skal gis undervisning i faget vitenskapsteori.

Konklusjon

For å få planen for mastergrad til å gå opp bør det derfor være 30 studiepoeng kristendomskunnskap, 30 studiepoeng praktisk diakonal utdanning m/ praksis og 60 studiepoeng med plass til vitenskapsteori og oppgave. I følge forskrift om krav til mastergrad skal oppgaven skal være på 30 – 60 studiepoeng.

Begrepet mastergrad

Begrepet mastergrad kan forstås på flere måter. Mastergrad kan oppnås på tre måter. De to vanligste går via en bachelorgrad. Deretter et toårig mastertillegg enten som profesjonsstudium eller som erfaringsbasert master. Den tredje muligheten er ett femårig masterstudium uten bachelorgrad i bunn. I dette saksdokument skal ordet mastergrad forstås som den samlede kompetanse gjennom fem år uavhengig av hvilken type mastergrad som velges.

Forslag til vedtak:

1. Som diakon kan tilsettes personer som har faglig relevant mastergrad i forhold til Tjenesteordningens § 2.
2. Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for diakoner § 3 endres til:

§ 3. Kvalifikasjonskrav

Som diakon kan tilsettes person som har:

1. Mastergrad med :
 - a) Minst en 3-årig fagutdanning på høghskolenivå innen helsefag eller sosialfag, eller pedagogisk utdanning av minst 3 års varighet
 - b) *Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minimum 30 studiepoeng*
 - c) *Praktisk-diakonal utdanning med veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng*

eller:

2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og *praktisk diakonal utdanning med veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng*

eller:

3. Fast stilling som diakon i menighet, eller er vigslet som diakon.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis kan tilsettes som diakon.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene ved

2. gangs utlysning, kan bispedømmerådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling som kan dekke deler av hovedarbeidsområdene nevnt i § 2, tredje ledd.

3. Kirkerådet godkjenner om et masterprogram tilfredsstillende bestemmelsen TO § 3.1 Utdanningsinstitusjonene viser ved søknad at aktuelle masterprogrammer fyller kravene for tilsetting som diakon i Den norske kirke.

4. Kirkerådet fastsetter overgangsordninger og bestemmer når ny ordning trer i kraft.